

אתר חדש של חלמוניות Sternbergia clusiana בהר- כביר בשומרון

גלעד שני, מדריך טבע ומורשת אלון מורה

שלומי המר, רועה צאן אלון מורה

אבי שמידע, חוג כלנית והמרכז לרציונליות, האוניברסיטה העברית

בירושלים avi.shmida@gmail.com

תצפית: 18.10.2020

פרסום: 25.10.2020

תיוג: חלמונית, מבשרי הגשם, גיאופיטים, ארץ שכם, שומרון, הר-כביר, עמק תרצה

פתיח:

אתר חדש של **חלמונית גדולה** *Sternbergia clusiana* התגלה זה עתה במצוק הכסלון אשר במרומי רכס הכביר בשומרון מעל עמק תרצה. החלמוניות נמצאות עתה בשיא פריחה וגדלות בכיסי קרקע בגיר הקשה במצוק הפונה צפונה. עם החלמונית גדלים צמחים נדירים כמו שושנתית הלבמון, סקליגריה חרמונית ושלמון זיפני. זהו האתר המערבי ביותר בשומרון הצפוני של החלמוניות (לפי שעה). במרכז השומרון התגלה לפני 5 שנים אתר בגבעת עדה על שדרת ההר (ראה "כלנית" 2).

=====

במצוק זה גילו שלומי המר וגלעד שני שפע של חלמוניות פורחות בתאריך 18.10.2020. החלמוניות גדלות רק בקטע של מצוק "הכסלון" (מצוק גיר של תצורת כסלון הגיאולוגית) ואינן גדלות במתלול כמו באתרים אחרים, יתכן בגלל הדורבנים האוכלים את בצליהם בתאווה.

מימין ובמרכז: חלמונית גדולה. צילם: ג.שני © משמאל: מאורת דרבן. צילם: א. שמידע ©

בתאריך 23.10.2020 בקרנו שוב במצוק. החלמוניות היו בשיא פריחה וספרנו 77 פרחים בצבע צהוב לימון (תחילת פריחה) ועד צהוב כתום (סוף פריחה). שלומי מספר כי ישנו עוד ריכוז קטן פורח על מצוקון במתלול מתחת. באתר אחר במתלול עמק תרצה, מערבית מכאן על מצוקי גיר מגיל קנומן, מכיר שלומי המר אוכלוסייה נוספת של חלמונית גדולה אשר השנה תשפ"א - 2020, לא פורחת משום מה.

מעניין כי בצפון השומרון אתרי החלמוניות נמצאים רק ממזרח לקו פרשת המים (גלבע, בזק, מכורה, תל זענוני, עקרבה, נפתאל...). ורק מאזור עמק שילה (גבעת אלה, ראה מאמר ב"כלנית") ובקפיצה נחל קטלב בפרוזדור ירושלים עוברים גם לצד המערבי של הרי השדרה המרכזית.

חלמונית גדולה. צילם: א. שמידע ©

מעניין גם שגודל הפרח של החלמוניות קטן ככל שמדרימים מצפון הגולן ולהר-הנגב, וכי עונת הפריחה מתחילה תמיד ברום טופוגרפי גבוה יותר ומתקדמת כלפי העמקים; אך מסיבה לא מובנת עונת הפריחה בצפון הנגב (ויתכן גם במעלה עמוס וכאן בעמק תרצה) מקדימה מאוד ומתרחשת בתחילת אוקטובר. רק תצפיות שדה של חובבי הטבע ואוהבי טרשים - יפתרו את תעלומת מועדי הפריחה של החלמונית!

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

לציטוט: שני ג המר ש ושמידע א 2020 אתר חדש של חלמוניות בהר-כביר בשומרון,

"חדשות בוטניות", כתב-עת "כלנית", מספר 7.

<https://www.kalanit.org.il/sternbergia-clusiana-10-2020>